

KSK-notat nr.: 50/2014 - Bakgrunn for vedtak - småkraftverk

Søker/sak:	Norsk Grønnkraft AS/Mørkbekken kraftverk /		
Fylke/kommune:	Nordland/Hemnes		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	:	
Saksbehandler:	Henrik Langbråten	:	
Dato:	26.06.2014		
Vår ref.:	NVE 201207181-51		

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Søknad om tillatelse til å bygge Mørkbekken kraftverk i Hemnes kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag.....	1
Pakkebehandling	3
Søknad.....	3
Høring og distriktsbehandling.....	7
Søkers kommentar til høringsuttalelsene.....	9
NVEs vurdering.....	20
NVEs konklusjon	29

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Mørkbekken kraftverk. Søknaden behandles etter kapittel 3 i samme lov. Det er søkt om tillatelse etter energiloven til etablering av nødvendige høyspentanlegg.

Norsk Grønnkraft søker om å få bygge Mørkbekken kraftverk i Hemnes kommune i Nordland. En utbygging vil berøre en elvestrekning på 1330 m med et inntak på kote 846 og kraftstasjon på kote 689. Mørkbekktjønnen er planlagt regulert 1 m opp slik at HRV blir på kote 847. Nedbørfeltet til kraftverket blir på 10,6 km² med et midlere tilsig på 32,9 mill. m³ per år. Middelvannføringen i Mørkbekken er på 1,04 m³/s. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på ca. 3,1 MW. Største og minste slukeevne vil bli henholdsvis 2,44 m³/s og 0,122 m³/s. Det er foreslått slipp av minstevannføring på 65 l/s om sommeren, og 25 l/s resten av året.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 8,2 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2011-13) har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de

samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

En eventuell utbygging av Mørkbekken kraftverk vil gi 9,2 GWh i et gjennomsnittså. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Mørkbekken kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Det har kommet høringsuttalelser fra **Hemnes kommune, Fylkesmannen i Nordland, Nordland Fylkeskommune, Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Statens vegvesen, Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, Helgelandskraft AS, Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, Hallvard Kjelen og Ildgruben reinbeitedistrikt.** De fleste av høringspartene har uttalt seg kritisk til det omsøkte prosjektet. Nordland Fylkeskommune og Sametinget har fremmet innsigelse mot planene for kraftverket. Hovedtemaene i innsigelsene og frarådingene har vært konsekvensene for landskap, INON, friluftsliv og reindrift.

NVE mener de viktigste negative konsekvensene av en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil være konsekvensene for landskap, friluftsliv, reindrift og til en viss grad samlet belastning. Dette er vektlagt i vårt vedtak.

Det omsøkte tiltaket vil etter NVEs mening medføre en betydelig negativ konsekvens for landskapet ved Okstindan. Inngrepene som planlegges vil fremstå som fremmedelementer i lang tid, og medføre en forringelse av landskapsverdiene i et høyfjellsområde. NVE mener videre at Mørkbekken kraftverk vil senke områdes verdi med tanke på friluftsliv, da området vil miste sitt uberørte preg og landskapet vil bli sterkt påvirket gjennom permanente og synlige tekniske inngrep. Dette vil skje i et av de viktigste områdene for friluftsliv i Hemnes kommune.

NVE mener en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil påvirke viktige reindriftsarealer. Dette kan få innvirkninger på reinens bruk av området, og medføre flere negative konsekvenser for to reinbeitedistrikt.

Konsekvensene av en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil etter NVEs syn medføre en økning i den samlede belastningen i området rundt Okstindan med tanke på temaene landskap og friluftsliv. En konsesjon til Mørkbekken kraftverk vil også øke den samlede belastningen på Ildgruben reinbeitedistrikt og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt.

NVE mener prosjektet i Mørkbekken vil gi store negative konsekvenser som ikke kan avbøtes tilstrekkelig gjennom avbøtende tiltak, slik at skader og ulemper for allmenne og private interesser er større enn fordelene. Det kan derfor ikke gis konsesjon til prosjektet.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at skader og ulemper for allmenne og private interesser er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 ikke er oppfylt. NVE gir ikke tillatelse til bygging av Mørkbekken kraftverk.

Pakkebehandling

NVE har hatt til behandling 10 søknader om bygging av småkraftverk i Hemnes kommune, for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. En slik tilnærming er i tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, og OEDs egne retningslinjer for behandling av små vannkraftverk fra 2007, der sumvirkninger omtales.

Hoveddata for de omsøkte kraftverkene i Hemnes kommune:

Navn på kraftverk	Søker	Installert effekt (MW)	Produksjon (GWh/år)
Sagelva kraftverk*	Fjellkraft AS	1,5	4,0
Sørbukta kraftverk*	Statskog SF	2,5	8,2
Brattåga kraftverk	Fjellkraft AS	4,3	9,2
Jamtjordbekken kraftverk	Fjellkraft AS	1,2	3,9
Melandsbekken kraftverk	Fjellkraft AS	1,5	4,6
Vollbekken kraftverk	Karl-Ivar Øverleir	1,6	4,0
Lendingelva kraftverk	Miljøkraft Nordland AS	4,2	14,4
Valåga kraftverk	Fjellkraft AS	1,7	5,8
Bjurbekken kraftverk	Fjellkraft AS	3,9	9,0
Mørkbekken kraftverk	Norsk Grønnkraft AS	3,1	9,2

* sakene er ferdig behandlet og ikke påklaget

I desember 2013 fattet NVE vedtak i to av sakene i Hemnes kommune. Sørbuktelva kraftverk ble avslått grunnet et høyt konfliktnivå, jf. vårt vedtak av 18.12.2013, KSK-notat nr. 79. NVE ga konsesjon til Sagelva kraftverk grunnet et lavt konfliktnivå. Sagelvas plassering og konfliktnivå tilsa ikke en større samlet vurdering sammen med de resterende 8 omsøkte kraftverkene. Vi viser til vårt vedtak av 5.12.2013, KSK-notat nr. 75.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Norsk Grønnkraft datert 10/12-2012.

”SØKNAD OM KONSESJON FOR BYGGING AV MØRKBEEKEN KRAFTVERK

Norsk Grønnkraft AS ønsker å utnytte vannfallet i elva Mørkbekken i Hemnes kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- *å bygge Mørkbekken kraftverk med tilhørende anlegg som beskrevet i søknad.*
- *Å regulere Mørkbekktjønna mellom LRV på kote 844 og HRV på kote 847.*

II Etter energiloven om tillatelse til:

- *bygging og drift av Mørkbekken kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning.”

Mørkbekken kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	10,6
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	32,9
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	98,4
Middelvallannføring	m ³ /s	1,04
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,071
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,025
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,057
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	846
Avløp	moh.	689
Lengde på berørt elvestrekning	km	1,33
Brutto fallhøyde	m	157
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,355
Slukeevne, maks	m ³ /s	2,44
Slukeevne, min	m ³ /s	1,222
Tilløpsrør, diameter	mm	1000
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1320
Installert effekt, maks	MW	3,1
Bruktid	timer	2968
MAGASIN		
Magasinvolum	mill. m ³	0,89
HRV	moh.	847
LRV	moh.	846
Naturhestekrefter		194
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,5
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	7,7
Produksjon, årlig middel	GWh	9,2
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad	mill.kr	34,6
Utbyggingspris	kr/kWh	3,76
Mørkbekken kraftverk, elektriske anlegg		
GENERATOR		
Ytelse	MVA	3,4
Spenning	kV	0,69 / 6,6
TRANSFORMATOR		
Ytelse	MVA	3,4
Omsetning	kV/kV	0,69 eller 6,6/22
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)		
Lengde	km	3,1
Nominell spenning	kV	22
Jordkabel		

Om søker

Søker i saken er Norsk Grønnkraft (NGK). Norsk Grønnkraft eies av Akershus Energi, EB, E-CO og Østfold Energi. NGK har inngått avtale med grunneierne om leie av fall i Mørkbekken på den aktuelle utbyggingsstrekkingen.

Beskrivelse av området

Mørkbekken ligger i Hemnes kommune, like ved Okstindbreen. Rett nedenfor Okstindbreen ligger Mørkbekktjønnå. Herfra renner Mørkbekken ut i nord/nordvestlig retting. Elva er en typisk breelv og store deler av nedbørfeltet består av Okstindbreen. Dalen er åpen og preges av dalen og fjellformasjonene inn mot Okstindan. Elva renner nokså bratt nedover i et morenelandskap, med flere lengre partier med stryk. Mørkbekken har sitt utløp i Leirelva i Leirskardalen som igjen renner ut i Røssåga ved Korgen.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Statkraft har i dag et bekkeinntak rett nedstrøms planlagt kraftstasjon. Dette bekkeinntaket går inn i en overføringstunell mot Kjensvatnet, hvor igjen vann føres videre til Storakersvatnet og Rana kraftverk. Både Leirelva og Røssåga er regulerte og/eller utbygde vassdrag.

Teknisk plan

Reguleringer

Mørkbekktjønnå har en naturlig vannstand på kote 846. Søker ønsker å regulere vannet 1 meter med heving av vannstanden. HRV blir på kote 847, og LRV på kote 846.

Inntak

Inntaksdammen er planlagt ved utløpet av Mørkbekktjønnå. Selve overløpet får en bredde på 10 m, og blir bygd som massiv gravitasjonsdam. Resten av dammen vil bli bygget som en fyllingsdam med en tett kjerne av betong. Høyden på inntaksdammen blir ca. 2 m. Det vil plastres på begge sider av dammen med stedlige masser.

Rørgate

Vannveien vil legges som et nedgravd rør på vestsiden av Mørkbekken. Lengden på rørgaten vil bli på 1320 meter. Det vil bli benyttet GRP-rør med en diameter på 1000 mm. Det må påberegnes mye sprengning ved etableringen av rørgaten. På kote 700 vil det være nødvendig med en bekkekrysning.

Kraftstasjon

Det er planlagt at kraftstasjonen vil bli liggende i dagen med turbinsenter på ca kote 689. Kraftstasjonen vil ligge like ved inntaksbassenget til Statkraft, som ligger på kote 687. Fallhøyden vil da være på 157 meter. Det er planlagt installert en peltonturbin på 3,1 MW og slukeevne på 2,44 m³/s. Totalt arealbehov for bygningen med maskin og apparatanlegg antas å bli 80 m².

Elektriske anlegg

Generatorspenningen vil være 6,6 kV, og transformatoren vil ha en omsetning på 6,6/22kV.

Veier

Det går i dag en traktorvei på østsiden av elva frem til Statkrafts inntak i Mørkbekken. I forbindelse med utbyggingen av Kjensvatn kraftverk blir denne veien oppgrader til en permanent vei. Rørgatetraseen vil benyttes som tilkomst vei ved legging av rør, men denne vil bli tilbakeført og revegetert etter utbygging. Den berørte bredden i anleggsfasen vil være anslagsvis 25 - 30 meter.

Massetak og deponi

Det er ikke et større behov for masseuttak, forutsatt at inntaksdammen kan bygges med stedlige masser fra rørgatetraseen og området ved dam. Dersom det blir behov for å ta ut plastringsstein til dammen utover det som finnes i rørtraseen og ved damstedet, er det planlagt å skyte ut masser fra fjellet like nordøst for dammen. Overskuddsmasser fra rørgatetraseen vil arronderes ut langs rørtraseen.

Nettilknytning

Nettilknytningen av Mørkbekken kraftverk planlegges ved å etablere en om lag 3,1 km kabel ned til Tverråga kraftverk, og herfra i en felles kabel med eksisterende Tverråga og Leirskardalen kraftverk til trafostasjonen ved Bjerka kraftverk. Kabelen planlegges å legges langs eksisterende vei i dalen.

Arealbruk

Søker har estimert at tiltaket vil ha et permanent arealbehov på ca. 58,7 daa. Mesteparten av arealbehovet vil være knyttet til reguleringsmagasinet.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Mørkbekken kraftverk er planlagt i et område som er avsatt som LNF-område i kommuneplanes arealdel. Det må dermed søkes om dispensasjon ved en eventuell konsesjon.

Samlet plan (SP)

Mørkbekken er ikke med i Samlet plan for vassdrag.

Verneplan for vassdrag

Mørkbekken er ikke vernet i verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket vil berøre alle soner av INON. Tiltaket vil medføre et bortfall på 2,416 km² INON-sone 2 områder, og at 5,142 km² INON-sone 1 og 0,477 km² villmarkspregede områder vil endre status.

Nasjonale laksevassdrag

Mørkbekken er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Det ligger ingen verneområder i nærheten av influensområdet for tiltaket.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden samtidig med ni andre søknader vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 02.09.13 sammen med representanter for søkeren, grunneiere, kommunen, Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland (FNF), Ildgruben reinbeitedistrikt, Statkraft og Naturvernforbundet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av saksbehandler. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Hemnes Kommune tilrår en utbygging av Mørkbekken kraftverk, uten regulering av Mørkbekktjønnå i et vedtak av kommunestyret den 29.05.2013. Kommunen tilrår videre at det stilles krav til slipp av minstevannføring lik alminnelig lavvannføring og at utbyggingen utføres uten permanent adkomstvei til Mørkbekktjønnå. Kommunen ber også om at nettilknytningen skjer via jordkabel.

Nordland fylkeskommune fremmer innsigelse mot utbyggingsplanene for Mørkbekken kraftverk i et vedtak i Fylkesrådet den 18.06.2013. Hovedbegrunnelsen for innsigelsen er de negative konsekvensene tiltaket vil ha i et landskap med landskapselement av stor regional betydning i snaufjellet. NFK mener tiltaket vil gi varige og irreversible skader på terrenget og landskapet, og at tiltaket vil føre til bortfall av villmarkspregede INON områder. De mener videre at tiltaket vil ha negative konsekvenser for et svært viktig friluftslivsområde. De påpeker videre at tiltaket også vil kunne skade viktig naturmangfold, og få konsekvenser for viktige reindriftsområder. Fylkeskommunen kan vurdere å trekke innsigelsen dersom tiltaket bygges med vannvei i tunell, Mørkbekktjønnå ikke reguleres og at inngrepene i natur og landskap reduseres betydelig i forhold til de eksisterende planene.

Fylkesmannen i Nordland frarår en konsesjon til utbygging av Mørkbekken kraftverk i brev datert 15.05.2013. Etter Fylkesmannens vurdering bør det ut fra naturfaglige hensyn og av landskap- og friluftslivhensyn vises varsomhet med ytterligere utbygginger i dette området. I sin høringsuttalelse viser Fylkesmannen til at tiltaket vil medføre store reduksjoner i INON-områder. Slik Fylkesmannen ser det, vil en utbygging av Mørkbekken kraftverk påvirke opplevelsen av et regional og nasjonalt viktig friluftslivsområde negativt. Fylkesmannen mener at planområdet er et godt utgangspunkt for turer til Okstindan og isbreen, og dette er derfor et viktig friluftslivsområde.

Sametinget fremmer innsigelse mot planene om Mørkbekken kraftverk i en uttalelse datert 04.07.2013. Innsigelsen begrunnes ved at tiltaket vurderes å ha vesentlige negative konsekvenser for reindriften i området.

Reindriftsforvaltningen i Nordland kommer med uttalelse datert 27.05.2013. Reindriftsforvaltningen konkluderer med at tiltaket vil ha stor konsekvens for reindriften, og frarår at det blir gitt konsesjon til Mørkbekken kraftverk. Reindriftsforvaltningen kommenterer at området har flere viktige funksjoner for reindrift. Dette gjelder blant annet trekk- flyttlei, høstbeite 1, vinterbeite som er minimumsbeite. Reindriftsforvaltningen vurderer tiltaket som en stor konsekvens for reindriften og frarår at det blir gitt konsesjon på grunn av samlet belastning.

Reindriftsforvaltningen kan opplyse om at hvis reinbeitedistriktet må omlegge bruken av flyttlei må dette søkes om til Landbruks- og matdepartementet i henhold til Reindriftslovens § 22.

Statkraft kommer med høringsuttalelse datert 9.9.2013. Statkraft kommer med følgende merknader:

”Norsk Grønn kraft har søkt NVE om å bygge Mørkbekken kraftverk, lokalisert like ved Statkrafts eksisterende inntak i Mørkbekken og med utløp direkte til vårt inntak. Statkrafts inntak i Mørkbekken overfører vann til Kjennsvatn kraftverk (under bygging) og videre til Rana kraftverk.

Mørkbekken er ett av inntakene som vi kan benytte for å opprettholde pålagt minstevannføring i Leirelva når Bjerka kraftverk er ute av drift ifm. vedlikehold, etc. Selvpålagt minstevassføring i Leirelva er i dag på 800 l/sek, og målepunktet er lokalisert rett nedstrøms Bjerka kraftverk ved Finnbakken. Tiltaket må ikke medføre at denne muligheten begrenses på noen måte.

Statkraft presiserer at tiltaket ikke må føre til økt vanntap for oss, medføre driftsproblemer for vårt eksisterende bekkeinntak, eller gi nevneverdig økt sediment-/ massetransport med elvevannet. Forurensing må selvsagt ikke forekomme, hverken i byggeperioden eller i driftsfasen.

Det må etableres en avtale mellom konsesjonssøker og Statkraft om bruk av atkomstvei og evt. andre praktiske forhold av betydning for partene i anleggsfase og driftsfase.”

Helgelandskraft AS uttaler seg om nettkapasitet i brev av 30.4.2013. De kommenterer at kraftverket vil få tilknytning til Bjerka Kraftverk som eies av Statkraft. Dette forutsetter at det bygges egen produksjonsradial fra kraftverket til Bjerka kraftverk.

Statens vegvesen peker i sin uttalelse av 15.04.2013 på at avkjørselsforhold må avklares i reguleringsplaner eller omsøkes i egen søknad.

Ildgruben reinbeitedistrikt uttaler seg i et brev datert 30.05.2013. Reinbeitedistriktet påpeker at Mørkbekken ligger i et grenseområde mellom Ildgruben og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Ildgruben reinbeitedistrikt har rein i det aktuelle området, og er avhengig av å kunne flytte rein som trekker inn i området. Denne flyttingen skjer i dag fra områdene sør for Mørkbekken, og nordover til Leirbotnet eller over Gråfjellet.

Advokat Geir Haugen, på vegne av Røssåga/Toven reinbeitedistrikt uttaler i brev datert 13.06.2013 at reinbeitedistriktet går i mot at det blir gitt flere konsesjoner i deres område. Dette på grunnlag av at de mener de har blitt utsatt for et stort antall utbyggingsplaner for småkraft og vassdragsreguleringer. Det kreves også at alle utbyggingsplaner stilles i bero inntil det er utført en samlet utredning om alle utførte og planlagte inngrep i området, og at en folkerettsekspert vurderer om terskelen i folkeretten er overskredet, slik at alle nye inngrep vil være folkerettsstridig.

FNF Nordland (FNF) henstiller om at det ikke blir gitt konsesjon til Mørkbekken kraftverk i en uttalelse datert 3.6.2013. De har flere generelle merknader til de omsøkte småkraftverkene i Hemnes kommune. FNF mener mange store kraftutbygginger har påvirket vassdragsnaturen med tilhørende økosystemer i Hemnes kommune. FNF trekker også frem at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn ved behandling av nye inngrep. Videre etterlyser FNF mer kunnskap og bedre utredninger mhp. tema om samla belastning.

Når det gjelder Mørkbekken påpeker FNF at tiltaket vil berøre alle soner av INON. Dette gjelder også områder som inneholder noe villmarkspregete områder. FNF påpeker at dette er før Statkrafts overføring inn i Mørkbekken, og det etter dette ikke vil bli bortfall av villmarkspregete områder. FNF

mener derimot at INON-konflikten til prosjektet uansett er uakseptabel. Det påpekes at det er et høyfjellsområde og at de visuelle konsekvensene er store.

Området rundt Mørkbekken er brukt til friluftsliv og det er merkede stier i området. FNF mener det er et attraktivt turområde som vil miste mye av sine kvaliteter om tiltaket realiseres. Det er en bu i området, og turistforeningen har en hytte under oppføring noe lengre oppe. FNF henstiller at det ikke gis konsesjon til Mørkbekken kraftverk

Hallvard Kjelen kommer med merknader til søknaden i en kommentar datert 31.05.2013. Kjelen mener at en rørgate i fjellterreng vil være vanskelig å revegetere, og inngrepet dermed vil etterlate seg varige spor i landskapet. Området er mye brukt i turistsammenheng, da tiltaket ligger nærme turstier til Okstindan. Inngangsportene til Okstindane er allerede sterkt påvirket av inngrep. Leirskardalen er allerede i stor grad påvirket av kraftutbygging, slik at belastningen på vassdragsnaturen i Hemnes allerede er svært stor. De resterende uberørte vassdragsnaturen bør derfor forvaltes forsiktig.

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i e-post av 25.07.2013 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

Hemnes kommune

Det er mottatt brev 1. juli -13 med uttalelse for Mørkbekken kraftverk.

- 1. Ut fra samfunnets behov for fornybar kraft, og ut fra en samlet vurdering og avveining av fordeler og ulemper med en utbygging av Mørkbekken kraftverk, tilrådes konsesjon innvilget – men uten regulering av Mørkbekktjønnna.*
- 2. Det tilrås krav om minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring på 25 l/s om vinteren og 65 l/s i sommerhalvåret.*
- 3. Det forutsettes at utbyggingen kan gjennomføres uten ny permanent atkomstvei til Mørkbekktjønnna, (...)*
- 4. (...), at det legges kabel langs veien for å føre kraften ut.*
- 5. Området som blir berørt av utbyggingen har i kommuneplanens arealdel status som LNF-område. Det må derfor enten vedtas dispensasjon fra planens arealdel etter søknad – eller det må utarbeides og vedtas reguleringsplan for tiltaket. Plansaken kan behandles når konsesjonsspørsmålet er avklart.*
- 6. For utleie av fallrettighetene for mer enn 10 år må det søkes om delingstillatelse etter jordlovens §12.*

NGKs kommentarer:

- 1. NGK takker for at Hemnes kommune er positive til en utbygging av Mørkbekken kraftverk. Kommunen ønsker ikke en regulering av Mørkbekktjønnna. En regulering vil gi 1,2 GWh i ekstra produksjon til Mørkbekken kraftverk. Mørkbekktjønnna har en skyggefull beliggenhet og en større andel smeltevatn fra brearmen Vestisen av Okstindbreen. Morenelandskapet rundt Mørkbekktjønnna ble dannet under og etter den lille istiden (ca. år 1750). Det er planlagt en regulering på 3 m, 1 m opp og 2 m ned. Det vil trolig være praktisk mulig å gjennomføre en heving av Mørkbekktjønnna uten at viktige moreneavsetninger rundt blir forstyrret. Demningen må da legges så nær dagens vannkant som mulig slik at morenene rundt ikke berøres. Det er lite sannsynlig at moderate endringer i vannstanden i Mørkbekktjønnna vil påvirke landskapsopplevelsen i særlig grad. Vannet i Mørkbekken er tilfrosset og/eller dekket av snø fra midten av oktober til slutten av mai. Issmelting foregår i juni. I mørkbekktjønnna kan isen ligge*

utover i juli. Det antas at reguleringen på 3 m for det meste vil skje i den isfrie perioden, slik at virkningene på isforholdene antas å bli ubetydelig. Dersom nedtapping likevel skjer om vinteren, vil de store snømengdene i området raskt dekke til ev. sprekker i strandsonen. Under en slik nedtapping må det også ventes at Mørkbekken vil gå mer åpen enn i dag. Dersom en bygger kraftverket uten regulering vil det gi en produksjon på 8 GWh og prosjektet vil koste over 4 kr/kWh. Det er planlagt å benytte magasinet til flomdempning. Da Statkraft søkte om konsesjon på Kjensvatn kraftverk, fikk de konsesjon også på regulering av Mørkbekktjønn, godkjent av NVE og departementet. De valgte derimot å ikke benytte seg av den og konsesjonen frafalt. Området er uforandret siden den tid og det har ikke kommet inn noen nye forhold som skulle gi flere ulemper ved dette tiltaket. En regulering av Mørkbekktjønn vil også gi ekstra produksjon til Statkrafts kraftverker (Rana og Kjensvatn kraftverk) på ca. 1 GWh. Dette er bekreftet via telefonsamtale med Odd Thoresen i Statkraft 18.7.13. Det vil si at tiltaket totalt vil gi over 10 GWh fornybar energi slik det fremstår i søknad. Isolert sett er Mørkbekktjønn og de nære omgivelsene en avgrenset og liten del av Okstindbreområdet og inneholder i dette perspektivet ingen særegne, unike eller iøynefallende trekk i forhold til området for øvrig.

2. NGK har søkt om en minstevannføring tilsvarende 5-persentilen på 65 l/s sommer og 25 l/s vinter. Dette er i tråd med det kommunen skriver.

3. Det vil ikke bli etablert en permanent vei mellom kraftstasjon og inntak. Det er kun planlagt en midlertidig anleggsvei frem til inntaket.

4. Kabelen vil i hovedsak følge eksisterende vei ned dalen. Øverste del av den eksisterende veien er svingete og det vil derfor være ønskelig fra NGKs side å legge den i rett linje ned og deretter følge veien. Den vil krysse Leiråga nede ved planlagt Tverråga kraftverk. Se figur 11 i konsesjonssøknaden. Alternativt kan den krysse Leiråga ved nybygd inntaksdam og følge rørgatetrase ned til Tverråga kraftverk.

5. Ved en ev. konsesjon vil NGK søke kommunen dispensasjon fra LNF-område.

6. Ved en ev. konsesjon vil NGK søke kommunen om delingstillatelse etter jordlovens §12.

Nordland Fylkeskommune

Det er mottatt brev datert 18. juni-13 med følgende uttalelse for Mørkbekken kraftverk:

1. Fylkesrådet i Nordland fremmer innsigelse til planene for Mørkbekken kraftverk, med hjemmel i lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 24 tredje ledd, jfr. Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 og 5-6.

2. Fylkesrådet kan vurdere å trekke innsigelsen dersom tiltaket bygges med vannvei i tunnel, Mørkbekktjønn ikke reguleres og inngrepene i natur og landskap reduseres betydelig i forhold til eksisterende planer.

3. Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak (...) a. Detaljplanlegging må skje i nær dialog med reindriftsnæringen.

4. Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak (...) b. Det må slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året.

5. Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak (...) c. Detaljplanleggingen må påse at rødlistearter ikke blir skadelidende av tiltaket.

6. Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak (...) d. Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning skal vektlegges i utformingen av kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.

7. Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkte tiltak (...) e. Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. Kulturminnelovens §§3, 4 og 8 andre legg. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.

8. Fylkesrådet ber NVE om å følge opp § 14 i Vannforskriften.

9. Fylkesrådet oppfordrer NVE til å utrede den samlede belastningen for rødlistede rovdyr, rovfugl og ål.

NGKs kommentarer:

1. NGK søker om å bygge Mørkbekken kraftverk i et område som i dag på ingen måte fremstår som uberørt. Det er beklagelig at Fylkeskommunen anser utbyggingen for så negativ at de kommer med en innsigelse. Etter utvidet overføring til Kjensvatn kraftverk til Statkraft, vil reduksjon av INON bli mindre for Mørkbekken kraftverk enn det INON-kartet i dag viser. Det vil mest sannsynlig ikke føre til noe tap av villmarkspreget område. Dersom hytter var et teknisk inngrep etter INON definisjonen, ville også Rabothytten ha ført til en reduksjon av INON område. En ev. vei til hytten (over 50 m) vil derimot være et teknisk inngrep. For tema rein vil det være mest negativt i den korte anleggsperioden. Det kan av og til være vanskelig for reinen å krysse elven ved høy vannføring. En utbygging vil føre til noe lavere vannføring i elven på berørt strekning. Biolog har på grensen til influensområdet gjort funn av to rødlistearter i kategori NT, som ikke vil bli berørt av en ev. utbygging. Det er også gjort funn av en naturtype i influensområdet. Lokaliteten har fått verdi C fordi det er mange forekomster med mer verdifull fjellvegetasjon og forekomst i nærliggende områder. Det vil være en kort utbyggingsperiode og området vil etterpå bli revegetert. Tiltaket vil ha positive samfunnsvirkninger i form av å bidra med 9,2 GWh fornybar energi, inntekter til grunneier og utbygger og skatteinntekter til kommunen. I tillegg vil en regulering av Mørkbekktjørna gi ekstra produksjon til Statkrafts kraftverker (Rana og Kjensvatn kraftverk) på ca. 1 GWh. Det vil si at tiltaket totalt vil gi over 10 GWh fornybar energi slik det fremstår i søknad. Da Statkraft søkte om konsesjon på Kjensvatn kraftverk, fikk de konsesjon også på regulering av Mørkbekktjørna, godkjent av NVE og departementet. De valgte derimot å ikke benytte seg av den og konsesjonen frafalt. Området er uforandret siden den tid og det har ikke kommet inn noen nye forhold som skulle gi flere ulemper ved dette tiltaket. Det vil også være positivt for det lokale næringslivet. Eksempelvis kan en nevne at NGKs utbygging i Leirelva har hatt en bemanning på i snitt 10 personer samt innleie av lokale entreprenører i anleggsfasen. Det vil i driftsperioden være en fast deltidsstilling på anlegget. Alle arbeiderne har bodd på området og entreprenør har leid inn to kokker/renholdere lokalt fra Hemnes for all matlaging og renhold. NGK ber Fylkeskommunen om å trekke sin innsigelse mot Mørkbekken kraftverk. Sitat fra Ola Borten Moe 3.7-13; Vannkraft er en stor mulighet for Norge og vil gi store inntekter og mye aktivitet i distriktene.

2. Det er dessverre ikke mulig å legge rørgaten i tunnel på Mørkbekken kraftverk. En tunnel vil også gi et større inngrep i terrenget; det må lages et påhugg i begge tunnelender samt behov for deponering av tunnelmasse. En regulering vil gi 1,2 GWh i ekstra produksjon. Dersom en bygger kraftverket uten regulering vil det gi en produksjon på 8 GWh og prosjektet vil koste over 4 kr/kWh. NGK vil etter endt anleggsperiode foreta landskapspleie og revegetere området. Dette følges også opp av NVEs miljøavdeling.

3. NGK har allerede startet en dialog med reinbeitedistriktet og vil fortsette denne dialogen ved en ev. konsesjon til bygging av Mørkbekken kraftverk. Fylkeskommunen har skrevet at hele området benyttes som sommerbeite for rein, og at nedre del av influensområdet også er brukt som høst- og vinterbeite. Opplysninger vi har fått fra direkte dialog med reinbeitedistriktet sier at området brukes til to flyttleier. Reindriftsforvaltningen er også kontaktet og bekrefter at kartene i konsesjonssøknaden er oppdaterte. Vi viser til figur 13 i konsesjonssøknaden.

4. Det søkes om en helårlig minstevannføring på 65 l/s sommer og 25 l/s vinter. Biolog er i sin vurdering positiv til valg av minstevannføring basert på sine analyser av influensområdet.

5. Det er gjort funn av reinstarr og jøkelstarr på grensen til det som er avgrenset som influensområde, på motsatt side av elven i forhold til planlagt rørgatetrasé og vil således ikke bli berørt av en ev. utbygging av Mørkbekken kraftverk. Det er en viss mulighet for at de to rødlistede artene også forekommer på den siden av elven som rørgaten er planlagt, men biolog undersøkte området og fant ikke noe under sin feltbefaring. Jøkelstarr er kjent forekomst rundt Okstindan, mens reinstarr opptrer mer sjeldent. Det vil bli utarbeidet en detaljplan for landskap og miljø dersom det blir gitt konsesjon. Tiltaket vil ha liten til middels negativ konsekvens for rødlistede arter.

6. NGK har designet en modell for våre kraftverk som bl.a. blir benyttet i Leirskardalen på Leirelva og Tverråga kraftverk som er under bygging nå. NGK er imidlertid åpen for innspill som vil bli nøye vurdert mht. utseende på kraftstasjon.

7. Det er sendt brev til fylkeskommunen ang. kulturminner i området. Det er også tatt kontakt med Sametinget som utførte feltbefaring av influensområdet. Det er ikke gjort funn av kulturminner. Skulle en under anleggsarbeid støte på kulturminner, vil arbeidet stoppes opp og Kulturminner i Nordland kontaktes.

8. NGK overlater til NVE å besvare uttalelsen.

9. NGK overlater til NVE å besvare uttalelsen.

Fylkesmannen i Nordlands uttalelse:

Det er mottatt brev datert 15. mai -13 med uttalelse til ti søknader og konsesjon og følgende uttalelse gjelder for Mørkbekken:

1. De nær truede artene reinstarr og jøkelstarr ble påvist inn mot det definerte influensområdet. Disse artene kan like gjerne finnes innenfor influensområdet, da disse er vanskelig å oppdage. Jøkelstarr er kjent fra flere forekomster rundt Okstindan, mens reinstarr opptrer mer sjeldent. Den sterkt truede arten nordlig tinderublom er påvist i høyereliggende områder av Gråfjellet. Jaktfalk (NT) er registrert hekkende i øvre deler av Leirskardalen, og bruker trolig influensområdet til matsøk.

2. Ecofact anser avgrensningen av naturtypen «Stor elveør» som tvilsom slik den er vist i DN's naturbase,...). Fylkesmannen er enig med Ecofact når det gjelder faktaarkets manglende konkretisering av den angivelige elveørforekomsten. Etter vår vurdering burde konsulenten i større grad ha beskrevet fraværet av ustabile sedimentasjonsbanker i og omkring området rundt Mørkbekktjønnå. (...) Fylkesmannen legger til grunn at naturtypen «stor elveør» (...) ikke forekommer her.

3. Omsøkte kraftutbygging vil gi store negative virkninger på inngrepsfrie naturområder i indre deler av Hemnes. (...) Innvirkningen vil bli noe mindre som følge av realiseringen av overføringen av vann til Mørkbekken.

4. Influensområdet ligger som et godt utgangspunkt for turer til både Oksfjelltindan og isbree, og inngår i et viktig friluftsområde. Blant annet arrangerer turistforeningen turer fra Leirskardalen og til breen og fjelltopper i Okstindkomplekset. Omsøkte utbygging vil virke negativt på opplevelsen av et utfartsområde som er av regional til nasjonal verdi.

5. Etter Fylkesmannens vurdering bør det ut fra naturfaglige hensyn og av landskap- og friluftslivhensyn vises varsomhet med ytterligere utbygginger i dette området. Vi fraråder derfor innvilgning av konsesjon for Mørkbekken kraftverk.

NGKs kommentarer:

1. Biologirapport opplyser om at det er påvist, på grensen til det som er avgrenset til influensområdet, reinstarr (NT) og jøkelstarr (NT). De er funnet på motsatt side av elven i forhold til planlagt rørgatetrase. Tinderublom (EN) er ikke funnet i influensområdet og det er lite sannsynlig å finne den der da den gjerne vokser enda høyere til fjells. Figur 11 i biologirapport viser funnsted for de nevnte rødlistearter. Jaktfalk (NT) er registrert hekkende i øvre deler av Leirskardalen, og bruker trolig influensområdet til matsøk. NGK har vært i kontakt med seniorforsker på NINA, Karl-Birger Strann, som forteller at den kritiske perioden for jaktfalk er ved egglegging i mars/april. Jaktfalken opererer med mange reir og det kan derfor sendes ut en biolog i forkant av bygging for å se om det er aktivitet i reiret eller ikke. Dersom det ikke er aktivitet, kan en utføre anleggsarbeid i disse to månendene, men dersom det er fugl i reiret, bør det avventes til mai. Det er ikke slik at det er enten småkraftverk eller jaktfalk. Det er fint mulig å kombinere dette så lenge en hensyntar eggleggingsperioden ifølge Strann.

2. DN's håndbok 13 har registrert en viktig naturtypelokalitet rundt Mørkbekkvannet. Ecofact er ikke enig i funn av elveør i dette området og fylkesmannen støtter påstanden. Området som er avgrenset som elveør i naturdatabase er egentlig en blanding av morene og glasifluvialt materiale med svært sparsomt vegetasjonsdekke, og den sørlige delen er en bratt nordvendt bergvegg med en rasmark i nedkant. (Elveør karakteriseres av nakne silt-, sand- og grusforekomster i tilknytning til elveleier, vanligvis med spredte forekomster av pionersamfunn og vierkratt.) Det er registrert en naturtype «basekrevende karplanter» på morenerygg på nordsiden av Okstindbreen rett nord for Mørkbekktjønnna. Reinrose og rynkevier dominerer, men det er også mye rødsildre. Det er baserikt miljø som forårsakes av kalkrike sedimenter i morenematerialet, rabbeutforming (reinrosehei). Rundt hele lokaliteten er det overgang til lavalpin fjellvegetasjon med mindre basevirkning. Lokaliteten får kun verdi C, lokal verdi. Det er mange forekomster med mer verdifull fjellvegetasjon og forekomst i nærliggende områder. Reinrose er eksempelvis også funnet i Okstindan, Spjeltfjelldalen, Kjennsvatnfjellet og Artfjellområdet.

3. Med dagens data for INON vil det bli et inngrep i alle tre sonene. Statkrafts overføring til Mørkbekken vil redusere INON-inngrepene og trolig vil det føre til at det ikke vil bli noe tap av villmarkspregede området (0,48 km²). Dersom hytter også var et teknisk inngrep etter INON-definisjonene ville Rabothytten ha ført til ytterligere reduksjon av berørt INON-område for Mørkbekken kraftverk.

4. Ved en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil det i anleggsperioden være en del aktivitet i området. Etter endt utbygging vil NGK revegetere området. Ifølge kart kan det se ut som at det kun er et kort strekke den t-merkede stien går langsmed elven og dermed vil være synlig for turgåere.

5. NGK mener det er synd at Fylkesmannen er negativ til en utbygging av Mørkbekken kraftverk. Det vises til kommentar nr. 1 til Nordland Fylkeskommune.

Sametinget:

Det er mottatt brev fra Sametinget datert 4. juli -13 med følgende uttalelse:

1. Samiske kulturminner, (...) allerede foretatt undersøkelser, jf § 9 Lov om kulturminner (...) Det gjelder Mørkbekken og Sørbukta kraftverk. (...) Undersøkelsesplikten i henhold til § 9 er oppfylt for de to nevnte kraftverkene. (...) Som i andre sørsamiske områder har reindrifta i området hvor småkraftverkene planlegges, en sentral rolle som samisk kulturbærer og næring. (...) Sametinget understreker at grunnlaget for samisk kultur og reindriften i området må ivaretas i forbindelse med tiltakene, og viser i den forbindelse til at tiltakene må skje i en dialog med de berørte reinbeitedistriktene. I Reindriftsforvaltningen Nordlands uttalelse fremkommer det at flere av søknadene vurderes å ha vesentlige konsekvenser for reindrifta. Det vurderes at noen av tiltakene bare kan gjennomføres med tilpasninger, mens andre ikke bør gjennomføres. På bakgrunn av det overnevnt fremmer Sametinget innsigelse til følgende prosjekter; Bjurbekken kraftverk, Mørkbekken kraftverk, Sørbukta kraftverk, Brattåga kraftverk og Lendingelva kraftverk.

NGKs kommentar:

1. NGK kontaktet Sametinget under utarbeidelse av konsesjonssøknad for å få avklart tema kulturminner og dekket kostnadene med en feltbefaring. Feltbefaringen gjorde ikke funn av samiske kulturminner i influensområdet til Mørkbekken kraftverk. Undersøkelsesplikten er oppfylt for Mørkbekken kraftverk. NGK sendte også brev til to berørte reinbeitedistrikt Røssåga/Toven og Ildgruben reinbeitedistrikt. Vi har hatt god dialog med Ildgruben reinbeitedistrikt og viser til kommentar nr. 1 til Ildgruben reinbeitedistrikt. På bakgrunn av dette ber NGK Sametinget om å trekke innsigelsen for Mørkbekken kraftverk.

Kystverket Nordland:

Det er mottatt brev datert 15. april -13 med følgende uttalelse:

- 1. (...) en konsesjon fra NVE ikke automatisk utløser en tillatelse etter havne- og farvannsloven. Noen av disse tiltakene kan kreve at tiltakshaverne innhenter tillatelse etter havne- og farvannsloven der dette måtte være aktuelt.*
- 2. Kystverket har ingen innvendinger mot konsesjonssøknadene.*

NGKs kommentarer:

- 1. NGK takker for opplysningen. Vi anser ikke dette som relevant for Mørkbekken kraftverk grunnet sin beliggenhet i fjellet med lang avstand til sjø.*
- 2. NGK merker seg kommentaren fra Kystverket Nordland.*

HelgelandsKraft:

Det er mottatt brev datert 30. april -13 med følgende uttalelse:

1. Jamtjordbekken, Melandsbekken og Mørkbekken i Leirskardalen. Disse vil få nettilknytning til Bjerka kraftverk (Finnbakken i Leirskardalen) som eies av Statkraft. Det forutsettes at det bygges egne produksjonsradialer fra kraftverkene til Bjerka kraftverk.

NGKs kommentar:

1. NGK merker seg kommentaren fra HelgelandsKraft og vil bygge egen produksjonsradial fra kraftverket og til Bjerka kraftverk.

Statens Vegvesen:

1. Våre interesser i denne type saker knytter seg til forhold som berører riks- og fylkesveier. På generelt grunnlag gjør vi oppmerksom på følgende forhold som må avklares i den videre prosessen: Avkjørselsforhold, (...) Byggegrenser langs riks- og fylkesvegnettet må avklares, (...) Kryssing av veg må skje ved pressing gjennom vegkrippen, (...) kryssing av veg kun tillates etter søknad.

2. På nåværende tidspunkt har vi ikke flere merknader til søknadene, men forbeholder oss retten til å komme fram med ytterligere innspill eller eventuell innsigelse senere i prosessen.

NGKs kommentarer:

1. NGK merker seg kommentar ang. angående forhold oppgitt på generelt grunnlag.

2. NGK merker seg kommentaren.

Ildgruben Reinbeitedistrikt:

Det er mottatt brev datert 30. mai -13 med følgende uttalelse:

1. Mørkbekken kraftverk er ikke innenfor reinbeitedistriktet, men her er det viktige flyttveier for rein. (...) Ildgruben har rein i området og er avhengig av å kunne flytte med rein som trekker inn i områdene. Den flyttingen foregår fra områdene sør av Mørkbekken og nordover til Leirbotnet eller over Gråfjellet. Områdene rundt Fagerlidalen og mot Leirskardalen brukes til oppsamlingsområde i forbindelse med reinflyttingen. Slik det har vært frem til i dag har flyttingen foregått oppstrøms bekkinntaket i Mørkbekken der bekken renner i flere småbekker, denne passasjen er vanskelig å passere. På varme sommerdager skjer flyttingen over Mørkbekken ved utløpet av Mørkbekktjøna.

2. Det er viktig at de naturlige trekkveiene i området ikke blir endret da rein som oppholder seg i område kan trekke mellom beiteområdene uhindret.

3. (...) kan påvirke driftsmønsteret da alternativ flytting fra område må kanskje skje med transportbiler fra område. Det vil også medføre større sammenblanding med Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. I dag er det nesten ikke sammenblanding mellom de to reinbeitedistrikt.

NGKs kommentarer:

1. Representanter for NGK og leder for Ildgruben reinbeitedistrikt har i forkant av søknad ute på høring hatt kontakt via telefon, brev/mail samt feltbefaring for å se på ulike avbøtende tiltak. Reindriftsforvaltningen er også kontaktet ang. reindriftskart. Flytting oppstrøms bekkinntaket i Mørkbekken er vanskelig å passere sommerstid grunnet høy vannføring i elven etter snøsmelting. Det er ikke utenkelig at det vil bli noe lettere å frakte rein over elven på den berørte elvestrekningen som vil bli fratatt vann. Det ble bl.a. diskutert utforming av kraftstasjon

slik at den blir minst mulig forstyrrende for reinen. Det er enighet om at reinbeitedistriktet skal bli invitert med på oppfølgingsmøter som NVE måtte ha i byggeperioden. Det er også enighet om at det skal være en god dialog før byggestart, under og ved avslutning av byggeperioden slik at en kan avklare og hensynte synspunkter fortløpende.

2. NGK har et ønske om at det skal være mulig vha. avbøtende tiltak å finne løsninger som vil være bra for begge parter og synes at dialogen vi har hatt til nå har vært positiv og konstruktiv.

3. NGK viser til kommentar nr. 1 og 2 til reinbeitedistriktet. Kart fra reindriftsforvaltningen viser at influensområdet til Mørkbekken kraftverk er et område hvor sammenblanding kan forekomme da Røssåga/Toven har registrert beiteområde og Ildgruben har to flyttleier i området. NGK er positiv til å se på muligheter i anleggsperiode for alternativ transport dersom Ildgruben reinbeitedistrikt er åpen for det samt at det kan være behov for et gjerdeanlegg til dette formålet.

Reindriftsforvaltningen i Nordland:

Det er mottatt brev datert 27. mai -13 med følgende uttalelse:

1. Området har flere viktige funksjoner for reindrift både ved særverdiområder som trekkflyttlei, høstbeite 1, vinterbeite som er minimumsbeite som ligger innenfor røtrassen og nedbørsfeltet. (...)

2. Reindriftsforvaltningen vurderer tiltaket som en stor konsekvens for reindriften og fraråder at det blir gitt konsesjon på grunnlaget av samlet belastning. Reindriftsforvaltningen kan opplyse om at hvis reinbeitedistriktet må omlegge bruken av flyttlei må dette søkes om til Landbruks- og matdepartementet i henhold til Reindriftslovens §22.

NGKs kommentarer:

1. NGK viser til kommentar nr. 1 til Ildgruben reinbeitedistrikt. Områdets funksjon som beiteområde tilhører Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Rørgaten er planlagt nedgravd og har et strekke på ca. 1,3 km og vil ha en bredde på mellom 25-30 m i anleggsperioden. Etter endt anleggsperiode vil en revegetere trasè og det vil med tiden gro seg til igjen.

2. NGK beklager at Reindriftsforvaltningen i Nordland er negativ til en utbygging av Mørkbekken kraftverk. NGK ønsker via dialog med Ildgruben reinbeitedistrikt å finne løsninger for å ivareta begge parter interesser. Det vises til kommentar nr. 1 til Nordland Fylkeskommune.

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Nordland:

Det er mottatt brev datert 3. juni -13 med følgende uttalelse:

1. Influensområdet til tiltaket vil berøre alle sonene av INON. (...) Dette er etter dagens INON-kart (pga. Statkrafts overføring inn til Mørkbekken), og vil etter det ventes å ha mindre INON-bortfall og trolig ingen bortfall av villmarkspregede områder. FNF Nordland mener INON-konflikten uavhengig om at villmarkspregede områder forsvinner eller ikke, vil være uakseptabel. Dette er et høyfjellsterreng og de negative visuelle konsekvensene er store slik vi ser det. I stedet for å være et inngrepsfritt område, så er det blitt mer og mer inngrep i området.

2. Området rundt Mørkbekken er brukt til turgåing, med merkede stier langs både elven og Mørkbekktjønnna. Området er lett tilgjengelig og på sommerstid er det vei helt til Statkrafts inntak for Mørkbekken. Hemnes Turistforening har ei steinbu rett oppom Mørkbekktjønnna, og Rabothytta noe lengre opp under oppføring. Dette er attraktive turområder som vil miste mye av

kvalitetene dersom det omsøkte tiltaket realiseres. (...) Det er følgelig ikke ønskelig at natur- og opplevelseskvalitetene i disse unike turområdene i Hemnes forringes.

3. FNF Nordland henstiller at det ikke gis konsesjon til Mørkbekken kraftverk.

NGKs kommentarer:

1. INON er en indikator på hvor og hvordan Norge bygges ut. På Direktoratet for Naturforvaltnings nettsider står det at INON ikke skal være til hinder for å bygge ut viktige funksjoner i samfunnet. En kan finne INON områder som har flere miljøkvaliteter i tillegg til å være INON og en kan finne områder som ikke har særlige miljøkvaliteter annet enn å være INON. Biolog har på grensen til influensområdet gjort funn av to rødlistearter i kategori NT, som ikke vil bli berørt av en ev. utbygging. Det er også gjort funn av en naturtype i influensområdet. Lokaliteten har fått verdi C fordi det er mange forekomster med mer verdifull fjellvegetasjon og forekomst i nærliggende områder. Det vil være en kort utbyggingsperiode og området vil etterpå bli revegetert.

2. NGK er ikke enig i at en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil forringe natur- og opplevelseskvalitetene. Det er mange kilometer med turstier i området og sett ut ifra det perspektivet er det ikke så langt strekke av turstien som passerer deler av Mørkbekken. Den nedgravde rørgaten på 1,3 km vil være synlig i en gitt periode, men det er mye annet flott naturlandskap å se på fra denne del av stien. Det vil være noe støy i anleggsperioden, men den er kort og etterpå vil det utføres landskapspleie av området. Det vil fremdeles være et flott fjellområde å besøke for å gå på tur...

Hallvard Kjelen:

Det er mottatt brev datert 31. mai -13 med følgende uttalelse:

1. Rørgate i høgfjellsterreng vil gjøre at den revegeteringa som er nemt i rapporten vanskeleg vil kunne finne stad. Inngrepet vil late etter seg varige spor i landskapet.

2. Bruken av området i turistsammenheng. Inngrepet ligg nær inntil turstier i det spektakulære området Okstindan.

3. «Samla belastning».

NGKs kommentarer:

1. Området ligger i svakt oseanisk seksjon, og i lavalpint høydebelte. Kanskje øvre deler kan sies å ha et mellomalpint preg som konsekvens av nærhet til breen og kalde fallvinder fra denne. Den nordlige eksposisjonen gir dårlig vinkel i forhold til soloppvarming. En nedgravd rørgate vil være et inngrep som vil være synlig i terrenget i en periode etter endt utbygging, men området vil bli revegetert og det vil med tiden gro seg til igjen med stedegne arter. Selv høgt til fjells gror det planter/vegetasjon og de vil komme tilbake og gro på nytt i området.

2. NGK viser til kommentar nr. 2 til FNF Nordland.

3. NGK mener at ved å sende 10 søknader om småkraftverk ut på høring samtidig, gir dette en bedre oversikt over den samla belastningen for et definert område. Det er lettere for interessenter å gi sine uttalelser og for NVE å kunne velge ut de beste prosjekter for å gi konsesjon.

Oppsummering:

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser for Mørkbekken kraftverk. NGK takker for at Hemnes kommune er positive til en utbygging. Nordland fylkeskommune og Sametinget har gitt

innsigelse til en utbygging og Fylkesmannen er negativ. I forbindelse med Kjensvatn kraftverks søknad om konsesjon, fikk Statkraft konsesjon til å regulere Mørkbekktjønnna med 3 m, lik det NGK i dag søker om. Det har ikke skjedd noe i området som skulle tilsi at det vil gi flere ulemper nå enn tidligere. NGK har hatt dialog med Ildgruben reinbeitedistrikt via telefon, mail/brev og feltbefaring og vil ved en konsesjon opprettholde videre dialog. NGK har via våre kommentarer til uttalelsene et ønske om å vise at vi tror på en utbygging og at det vil være et positivt tiltak med tilførsel av ny, fornybar energi. NGK har kompetanse, kapital og gjennomføringsevne til å få realisert et godt prosjekt i Mørkbekken kraftverk.

Avslutningsvis kan en nevne at handlingsregelen for utfasing av klimagassutslippene vil kreve at Norge har en reduksjon på ca. 2 TWh/år fossil energi pr år som må erstattes med effektivisering/elektrifisering. Eu må ha en reduksjon på 100 TWh/år fossil energi pr år som må erstattes med effektivisering/elektrifisering – ev. bygge CCS-anlegg.

Tilleggsopplysninger

Norsk Grønnkraft søkte opprinnelig om å kunne regulere vannstanden i Mørkbekktjønnna en meter opp og to meter ned. I etterkant av befaring har Norsk Grønnkraft valgt å gå bort i fra å regulere vannstanden ned, og søker kun om en regulering av vannstanden en meter opp. NVE har forholdt seg til dette alternativet i sin sluttbehandling av søknaden om å få bygge Mørkbekken kraftverk.

Tilleggsuttalelser

Ildgruben og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt kom med en felles tilleggsuttalelse etter befaring, datert 26.9.2013:

”Tilleggsopplysninger etter befaring med NVE og Norsk Grønnkraft.

Mørkbekken ligger i et grenseområde mellom de to distriktene Ildgruben og Røssåga/Toven, men er innenfor Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Mørkbekken fungerer som den eneste naturlige grense mellom Røssåga siida og Ildgruben reinbeitedistrikt.

Det har det siste året blitt en ny siidaandel i Røssåga siida, det vil være naturlig at områdene nord over mot distriktgrensen blir brukt av denne siidandelen. Område vil spesielt bli brukt i barkmarssesongen og sein høst, tidlig vinter. For Røssåga siida er det viktig at Mørkbekken beholder den naturlige vannføringen da rein som kommer mot elva ikke trekker nordover og inn i Leirbotnet, og eventuelt bli sammenblandet med rein fra Ildgruben Reinbeitedistrikt.

Området har idag mange inngrep fra tidligere kraftutbygging, og også nå av byggingen av Kjensvatnet kraftverk. Det vil etter vår oppfatning (Røssåga siida) være meget uheldig om Mørkbekken som grense vil forsvinne, det vil i verste fall kunne medføre mye ekstra arbeid og sammenblanding mellom distriktene.

For Ildgruben reinbeitedistrikt er det viktigste at reinflyttingen over Mørkbekken kan forsette slik den alltid har gjort. Den flyttingen foregår fra områdene sør av Mørkbekken og nordover til Leirbotnet eller over Gråfjellet.

Områdene rund Fagerlidalen og mot Leirskardalen brukes til oppsamlingområde i forbindelse med reinflyttingen. Slik det har vært frem til idag har flyttingen foregått oppstrøms bekkinntaket i Mørkbekken der bekken renner i flere småbekker, denne passasjen er vanskelig å passere. På varme sommerdager skjer flyttingen over Mørkbekken ved utløpet av Mørkbekktjønnna.

Det er også viktig at de naturlige trekkveiene i område ikke blir endret da rein som oppholder seg i område kan trekke mellom beiteområdene uhindret. Det er av stor betydning at rein selv

kan trekke mellom beiteområdene, det kan lette arbeide mye at rein selv kan samle seg etter at de naturlig har vært spredd.

Ettersom Statkraft holder på med utbygging av Kjennsvatnet kraftverk er det vanskelig å si hvordan flyttingen vil bli påvirket, dette for en ikke noe svar på før de er ferdig med arbeidet og det har blitt ro i område. Det må også en tilvenning til som må opparbeides igjen etter arbeidet er slutført.

Som tidligere nevnt er ikke Mørkbekken innenfor Ildgruben reinbeitedistrikt, men det kan påvirke driftsmønstret da alternativ flytting fra område må kanskje skje med transportbiler fra område.

Det vil også medføre større sammenblanding med Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. I dag nesten ikke sammenblanding mellom disse to reinbeitedistrikt.

Når vi var på befaringen 5 september var det ennå mye aktivitet i område av Statkraft som holder på med bygging av Kjensvatnet Kraftverk. Slik vi opplevde det under befaringen var mye av flyttveien som går i område svært forandret, man kan nesten si at den var helt stengt. Men her må vi komme tilbake for å se når Statkraft har avsluttet sitt arbeid.

Det er viktig at det holdes en tett dialog med reinbeitedistriktene om en eventuelt konsesjon gis, da er utforming av kraftstasjon med utløp, og terskel ved utløp Mørkbekktjønnna viktig.”

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter tilsiget fra et nedbørfelt på 10,6 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 1,04 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 2,8 % og nedbørfeltet har en brendel på 55 %. Avrenningen er stabil fra år til år med dominerende sommerflommer. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 71 og 25 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 32 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,44 m³/s og minste driftsvannføring 0,122 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 65 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 25 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 72 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Det er omsøkt en maksimal slukeevne tilsvarende 230 % av middelvannføringen. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 51 dager i et middels vått år. I 146 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket eller lagres i magasinet. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 57 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen er høy og vil frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk. Etter en eventuell utbygging vil vassdraget i lengre perioder derfor være preget av størrelsen på en eventuell minstevannføring som NVE fastsetter.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Mørkbekken kraftverk til 9,2 GWh fordelt på 1,5 GWh vinterproduksjon og 7,7 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 34,6 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,76 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Naturmangfold

Naturtyper

ECOFACT har utarbeidet rapporten om biologiske verdier i influensområdet i forbindelse med konsesjonssøknaden. Konsulenten var på befaring i området den 29.06.2011. Det ble i forbindelse med utarbeidingen av rapporten avgrenset en naturtypelokalitet i influensområdet til Mørkbekken kraftverk. Naturtypen som er avgrenset i området er reinrosehei. I dette området er det spesielt artene reinrose og rynkvier som dominerer, men det er også et stort innslag av rødsildre. Lokaliteten er i dag upåvirket og er gitt en lokal verdi (C).

Rørgatetraseen som er omsøkt vil i stor grad påvirke naturtypelokaliteten. ECOFACT konkluderer med at etableringen av rørgaten trolig vil ødelegge størsteparten av denne forekomsten. Det er ikke

ventet at adkomstveien til kraftstasjonen eller en redusert vannføring i Mørkbekken vil påvirke lokaliteten.

NVE er enig i ECOFACTs konklusjon, og vi mener rørgaten vil komme i konflikt med en reinrosehei av lokal verdi. Vi legger dette en viss vekt i konsesjonsspørsmålet.

Arter

ECOFACT registrerte to rødlistearter i området ved sin befarings. Dette var reinstarr (NT) og jøkelstarr (NT). Artene ble funnet i utkanten av influensområdet, men konsulentene kan ikke utelukke at de også finnes innenfor influensområdet da de kan være vanskelig og oppdage. ECOFACT mener også at det er knyttet et visst potensial til funn av rødlistede karplanter i området. Det kan også forventes at jaktfalk bruker influensområdet til matsøk, da denne arten er registrert hekkende i øvre deler av Leirskardalen.

NVE mener at en eventuell utbygging av Mørkbekken ikke vil komme i konflikt med sjeldne eller rødlistede enkeltarter i influensområdet, og dette temaet vil dermed ikke være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Mørkbekken kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldlovens §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmf. naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Mørkbekken kraftverk finnes det en avgrenset naturtype og to rødlistede arter. Totalt sett er influensområdet gitt en middels verdi med tanke på biologisk mangfold. Det er først og fremst reinroseheien som vil kunne bli påvirket av tiltaket, gjennom etableringen av rørgatetraseen.

En eventuell utbygging av Mørkbekken vil etter NVEs mening være i en viss konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper gitt i naturmangfoldloven § 4, men ikke med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer. Konflikten er ikke av en slikt omfang at den gis avgjørende vekt.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldlovens § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Om temaet ”samlet belastning” viser vi til vurderingene senere i notatet.

Landskap og INON

Det omsøkte tiltaket ligger i Hemnes kommune i Nordland. Planområdet ligger i de øvre deler av Leirskardalen og kan ses som en del av området Okstindan med Okstindbreen. Dette er et landskapsområde hvor de samlede komponentene har kvaliteter som gjør landskapet enestående og særlig opplevelsesrikt.

I deler av området, spesielt like rundt Mørkbekktjønnna, finnes nakne bergflater. Fjellet er ellers dekket av ulike morene og breelvavsetninger. Det går en tykk morenerygg fra Mørkbekktjønnna ned mot omsøkte kraftstasjonen. Mørkbekken renner i nord-østlig retning ned mot Leirskardalen, men på grunn av Statskrafts bekkeinntak i Mørkbekken er vannføringen på den nedre del av Mørkbekken i dag sterkt redusert. Mørkbekken har sitt utløp i Leirelva, som igjen renner ut i Røssåga ved Korgen. Elva renner i flere strykstrekninger nedover fra Mørkbekktjønnna, men det er ingen markante fossefall på utbyggningsstrekningen. Ved den planlagte kraftstasjonen danner Statskrafts bekkeinntak en stilleflytende kulp.

Mørkbekktjønnna er et brevann som ligger helt opp til brearmen Vestisen av Okstindbreen. Dette er et område hvor isbreen relativt nylig har trukket seg tilbake, og man kan i dag observere hvordan det ser ut i et område etter en isbre som for relativt kort tid siden har trukket seg tilbake. Avsetningene i området stammer fra den lille istiden rundt 1750.

NVE mener det må påregnes mye sprengning og store inngrep i forbindelse med legging av rørgaten og etableringen av inntaket ved Mørkbekktjønnna. Dette vil skje godt ovenfor tregrensen, og de øvre deler av planområdet kan klassifiseres som høyfjell. Dette er et landskap som preges av snaufjell, og hvor det er ingen eller sparsomt med vegetasjon. En revegetering etter en ev. utbygging vil dermed være svært vanskelig. NVE mener at inngrepene i forbindelse med inntak og rørgaten vil etterlate et bredt og synlig belte i et verdifullt høyfjellområde. Dette vil også være permanente og godt synlige inngrep i driftsfasen. Når det gjelder selve reguleringen med 1 m mener vi denne vil bli mindre skjemmende da området som berøres er karrig. Kommunen og fylkeskommunen mener reguleringen må fjernes for at tiltaket i det hele tatt skal være akseptabelt. NVE konstaterer at dette har ikke søker foreslått fullt ut, men for vår del har det heller ikke avgjørende betydning, da det uansett blir inntaksdam og rørgate som blir de fremtredende og skjemmende tekniske inngrepene i dette sårbare området.

I følge OEDs "Retningslinjer for små vannkraftverk" skal det tas spesielle hensyn der tiltak berører områder med sårbart høyfjell. Høyfjell er her definert som: *"... områder ovenfor tregrensen"*. I retningslinjene står det at følgende inngrep bør unngås i slike områder: *"Inngrep som er svært synlige og som etterlater varige sår i naturen"*. Slik NVE ser det, vil inngrepene i forbindelse med leggingen av rørgate være i strid med de nevnte retningslinjene. Disse retningslinjene samsvarer også med retningslinjene i den regionale planen for småkraftverk i Nordland, som blant annet sier: *"For områder i snaufjellet skal man ikke tillate utbygging som kan gi varige og irreversible skader på terrenget og landskapet."*

NVE legger til grunn at det omsøkte tiltaket vil føre til en betydelig negativ konsekvens for landskapet. Inngrepene som planlegges vil fremstå som fremmedelementer i lang tid. Vi tillegger konsekvensene for landskap stor vekt i vår vurdering av tiltaket. NVE registrer også at mange av høringspartene har også uttrykt bekymring for hvordan det omsøkte tiltaket vil påvirke landskapet og landskapsopplevelsen.

INON

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON) er en kartfesting av inngrepsfri natur, og er definert som områder som ligger en kilometer eller mer fra tyngre tekniske inngrep. Forholdet er omtalt i OEDs "Retningslinjer for små vannkraftverk", hvor det bl.a. framgår at det er et nasjonalt mål å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på. INON er en indikator på hvordan inngrepsstatusen i norsk natur utvikler seg, og reduksjon av INON vil være indikasjon på en konflikt. Konfliktgraden må likevel vurderes konkret i det enkelte sak av NVE.

Tabell 1 - Bortfall av INON-områder

INON sone	Areal som endrer INON status	Areal tilført fra høyere INON soner	Netto bortfall
1-3 km fra inngrep	2,416	5,142	-2,726
3-5 km fra inngrep	5,142	0,477	4,665
>5 km fra inngrep	0,477	-	0,477

I tabellen ovenfor kan man se søkers beregninger av bortfallet av INON-områder, ved en utbygging av Mørkbekken kraftverk. Bortfallet av INON-områder er basert på status før Statkraft har ferdigstilt overføringene til Kjensvatnet. Det reelle INON-tapet kan dermed vise seg å bli noe mindre.

Det er få avbøtende tiltak som vil redusere bortfallet av INON områder. NVE mener bortfallet av INON-områder er uheldig, men vi konstaterer også at bortfallet blir mindre etter overføringene til Kjensvatnet er gjennomført.

Friluftsliv

Mørkbekken ligger i umiddelbar nærhet til Okstindan, og er en inngangsport til dette området. Okstindan er i *Regional plan for småkraftverk i Nordland* angitt til å ha en stor verdi for friluftsliv. Dette området er også fremhevet av FNF, Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune som et av de viktigste områdene for utøvelsen av friluftsliv i Hemnes kommune.

Området ved Mørkbekken er i dag benyttet til turgåing. Det går en merket DNT-sti langs elva og Mørkbekktjønnna. Denne turstien leder til opp til isbreen i området, til andre turstier og til flere turisthytter i området. Turstien langs Mørkbekken vil også være en sentral adkomstvei til den nye Rabothytta som er under oppføring av Hemnes Turistforening. NVE mener konsekvensene for friluftslivsinteressene her må ses i sammenheng med landskapskonsekvensene av tiltaket, når friluftslivsaktivitet som her ofte er basert på landskapsopplevelsene.

Slik vi ser det vil inngrepene i forbindelse med etableringen av vannveien representere de største landskapsmessige konsekvensene. Store deler av rørgatetraseen må ifølge søknaden sprenges. Etableringen av inntaksdam, samt en redusert vannføring, vil også påvirke opplevelsen av området i en friluftslivssammenheng. Ueberørte vann og vassdrag er viktige landskapselementer av betydning for friluftslivet.

NVE mener at en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil senke områdes verdi med tanke på friluftsliv betydelig, da området vil miste sitt uberørte preg og landskapet vil bli sterkt påvirket gjennom permanente og synlige tekniske inngrep. NVE legger til grunn i sin vurdering at tiltaket vil medføre store negative konsekvenser for friluftsliv i et av de viktigste friluftslivsområdene i Hemnes kommune. Dette er vektlagt i vårt vedtak.

Reindrift

Planområdet ligger innenfor grensene til reinbeitedistrikt 21 - Røssåga/Toven, herunder i Røssåga siida. Røssåga/Toven rbd. drives av totalt tre ulike driftsgrupper. Hele distriktet har et totalt bruttoareal på 2310 km². Det totale reintallet var per mai 2005 på 1210 rein. I grove trekk kan man avgrense reinbeitedistriktet med Norskehavet i vest, Ranfjorden i nord, Vefsnfjorden i sør og Okstindan og Røssåga i øst.

I reinbeitedistriktet er det i dag flere faktorer som påvirker driftsforholdene til reindriften. Det er blant annet vannkraftutbygginger som Kalågavassdraget, Langforsvassdraget, Bleikvatn, Røssvatn og Stormyrbassenget. Det er også inngrep som veier, jernbane, bergverk, plantefelt, hyttebygging og ny bruk av utmarksområder som har påvirket distriktet. NVE mener derfor ytterligere utbygginger i området må vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, og avbøtende tiltak må vurderes for å minske en eventuell konflikt.

Mørkbekken ligger i et grenseområde mellom Ildgruben og Røssåga/Toven rbd. Selve elva ligger innenfor grensene til Røssåga/Toven rbd. Mørkbekken fungerer i dag som den eneste naturlige grensen mellom reinbeitedistriktene, og hindrer en sammenblanding av reinflokkene. Å opprettholde naturlig vannføring for å hindre rein å trekke nordover og inn i Leirbotnen, er viktig for Røssåga/Toven rbd. Reinbeitedistriktene frykter en utbygging av Mørkbekken, og fraføring av vannet, vil medføre mye ekstraarbeid.

Ildgruben rbd. flytter i dag rein fra områder sør for Mørkbekken, over Mørkbekken og nordover til Leirbotnet/Gråfjellet. For Ildgruben rbd. er det viktig at denne flyttingen kan foregå så lite forstyrret som mulig i fremtiden. Flyttingen av reinen foregår i området rett ovenfor bekeinntaket som er etablert av Statkraft. Her danner Mørkbekken flere småløp, noe som gjør flytting over elva mulig i dette området. På varmere dager kan flyttingen skje ved utløpet av Mørkbekktjønnen. Det er viktig for reindriften at reinen fortsatt skal kunne samle seg naturlig og trekke mellom beiteområder uten forstyrrelser, da dette letter arbeidet til reinbeitedistriktet.

Områdene rundt Mørkbekken er i dag mye preget av ulike tekniske inngrep, som blant annet etableringen av Kjennsvatnoverføringen. Reinbeitedistriktene mener det er for tidlig å si hvordan flyttingen i dette området har blitt påvirket. Dette blir først klart når anleggsarbeidet er ferdig. Etter anleggsperioden trengs det også en lengre tilvenningsfase. Det er derfor negativt med ytterligere forstyrrelser i dette området.

NVE mener tiltaket vil komme i et område hvor reindriftsinteressene allerede er under et sterkt press. Det må i slike områder vises varsomhet med å gi noen konsesjoner til tiltak som kan påvirke reindriften ytterligere negativt. Anleggsarbeidet, inntaksdam, rørgate og kraftstasjon vil bli nye elementer i området ved en eventuell konsesjon. Dette vil påvirke reinens bruk av området.

Aktuelle avbøtende tiltak kan være tett dialog med distriktene under utarbeidelse av detaljplanen og anleggsperioden, riktig utforming av kraftstasjonen, utløp, terskel og tilstrekkelig minstevannføring. Slik NVE ser det vil avbøtende tiltak kun ha en mindre effekt, tiltaket vil fremdeles ha en stor negativ konsekvens.

NVE mener at en utbygging vil medføre stor negativ konsekvens for reindriften og komme i et område med allerede mye utbygning og påvirkningsfaktorer. Mørkbekken ligger på grensen mellom to ulike reinbeitedistrikter, og en utbygging vil derfor påvirke to reinbeitedistrikter negativt. NVE støtter seg på uttalelsen fra reindriftsforvaltningen i Nordland som fraråder en utbygging av Mørkbekken, og Sametinget som har en innsigelse basert på negative virkninger for reindriften. Vi viser i tillegg til de konkrete høringsinnspillene fra reinbeitedistriktene og deres syn som ble fremmet under befarung.

Med bakgrunn i vurderingene som er gjort ovenfor og den totale belastningen for reinbeitedistriktet er utsatt for, mener NVE det skal legges stor vekt på de negative konsekvensene for reindriften i konsesjonsspørsmålet.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Mørkbekken kraftverk vil gi 9,2 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som normal for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Mørkbekken kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Samlet belastning

NVE har hatt til behandling 10 søknader om bygging av småkraftverk i Hemnes kommune. Disse har vært på en samlet høring for å kunne vurdere den samlede belastningen av utbyggingene på en god måte.

NVE skal i sine vurderinger ta hensyn til den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen utgjør konsekvensene av flere vannkraftanlegg og andre vassdragsinngrep innenfor et geografisk avgrenset område. Selv om det enkelte prosjektet kan ha begrensede virkninger for miljøet og andre brukerinteresser, kan de samlede virkningene av mange slike inngrep bli store.

Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Det kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven i Ot. Prp. nr 39 (1998-1999), side 105 og OED retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

Den geografiske spredningen av prosjektene, samt ulik konfliktgrad og problematikk, gjør at det ikke har vært naturlig å diskutere samlet belastning ved alle 10 søknadene samlet innenfor hvert enkelt deltema. For enkelte deltema har NVE gjort en vurdering av den samlede belastningen i tillegg til konsekvensene av det enkelte småkraftverk. Dette gjelder for de prosjektene som har lik problematikk knyttet til for eksempel biomangfold, landskap, reindrift og friluftsliv, eller ligger nær geografisk. På denne måten mener vi at samlet belastning belyses bedre enn dersom hver sak skulle blitt behandlet alene. NVE vurderte også temaet slik at vi på et tidligere tidspunkt kunne fatte vedtak i to av sakene i gruppen som vi startet å behandle samtidig, da disse lå svært avsides i forhold til de øvrige.

Den geografiske spredningen av de omsøkte prosjektene gjør det krevende å sammenligne landskapstrekkene, slik en kan dersom elvene befinner seg i samme landskapsrom, for eksempel rundt et vann eller fjordarm. NVE mener imidlertid at også de lokale variasjonene av vassdrag som landskapselement er viktig å ivareta, i en kommune som fra før er sterkt preget av vannkraftutbygging.

Selv om flere av disse elvene ikke nødvendigvis er synlige i et større landskapsrom, mener NVE de er viktige for variasjonen av vassdrag, opplevelses- og bruksverdi. Om noen av disse bør ivaretas er derfor en del av vår samlede vurdering, vurdert sammen med grad av konflikt med andre tema i de enkelte sakene.

I Hemnes kommune er det allerede gjennomført og omsøkt en rekke kraftverksutbygginger. Dette gjelder både større kraftverk med tilhørende reguleringsmagasiner og overføringer, samt småkraftverk. NVE mener at det ikke bør gis konsesjoner til småkraftverk i de gjenværende vassdragene og områdene som har stor verdi, og som vil medføre en stor negativ konsekvens. Dette gjelder for

biologisk mangfold, men også for andre allmenne interesser. Ytterligere utbygginger må derfor vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, før eventuelle nye konsesjoner gis.

For Mørkbekken kraftverk har NVE vurdert at det viktig å belyse temaene reindrift, friluftsliv og landskap for en samlet vurdering av tiltaket og den samlede belastningen. For de øvrige temaene viser vi til våre konkrete vurderinger ovenfor, under hvert deltema.

Landskap og friluftsliv

Utbygging av småkraftverk kan føre til bortfall av viktige og særpregede landskapselementer som for eksempel fosser og stryk. Også tekniske inngrep som veibygging og etablering av rørgate kan gi synlige spor i landskapet av mer eller mindre varig karakter.

Ved å behandle søknader innenfor et geografisk område samlet, kan en lettere vurdere om prosjektene vil ha en virkning for området som helhet utover de virkningene som er knyttet til det enkelte vassdrag.

Vi har ikke vurdert det slik at det er aktuelt med en egen rapport for landskapsvirkninger, da tiltakene er planlagt i flere adskilte landskapsrom. Imidlertid utgjør søknadene bare en del av NVEs beslutningsgrunnlag. De innkomne høringsuttalelsene og befaringene har gitt NVE et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag. Det vises til de konkrete vurderingene av det enkelte prosjekt, og den avsluttende vurderingen av samlet belastning for dette tema.

Mørkbekken og Lendingelva ligger i umiddelbar nærhet til Okstindan, og er begge en inngangsport til dette området. Okstindan er i *Regional plan for småkraftverk i Nordland* angitt til å ha en stor verdi for friluftsliv. Dette området er også fremhevet av FNF, Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune som et av de viktigste områdene for utøvelsen av friluftsliv i Hemnes kommune.

I 2006 fikk Leirskarkraft AS tillatelse til å bygge Tverråga og Leirelva Kraftverk som ligger nord for Okstindan. Statkraft SF fikk i 2007 tillatelse til å bygge Kjensvatn kraftverk. Kjensvatn ligger også nord for Okstindan. Sør for Okstindan ble det gitt tillatelse til å bygge Bessedøra kraftverk og Stekvasselva kraftverk i 2010. Samtidig ble Spjeltfjell kraftverk avslått bl.a. på grunn av områdets store naturkvaliteter og friluftslivsinteresser. OED opprettholdt NVEs avslag av Spjeltfjell kraftverk den 14.6.2013. NVE gav Småkraft AS tillatelse til bygging av Reinåga kraftverk den 2.3.2012. Reinåga ligger ca. 3 km nord for Bjuråga, og nordvest for Okstindan.

NVE er enig med høringspartene i at vassdragsnaturen rundt Okstindan er under et visst press. Dette gjør at en må vise ekstra varsomhet dersom det skal gis tillatelse til nye kraftverk. Ved pakkevis behandling får man bedre mulighet til å se på samlet belastning og det blir lettere å finne de beste prosjektene og gi avslag til de prosjektene med de største negative konsekvensene.

Mørkbekken fremstår i dag som en viktig inngangsport til Okstindan-området. Det er merkede stier langs elva på den aktuelle utbyggingsstrekningen, og nærhet til bl.a. Steinbua. Denne viktigheten vil ikke bli mindre etter ferdigstillingen av Rabothytta, derimot kan det ventes en økt friluftslivsaktivitet i området.

En utbygging av Lendingelva kraftverk og Mørkbekken kraftverk vil etter NVEs vurdering medføre vesentlige tekniske inngrep i et viktig landskaps- og friluftslivområde i Hemnes kommune. Dette området er allerede belastet med flere utbygginger, noe som gjør at de resterende vassdragene har en viktig verdi. Mørkbekken og Lendingelva er viktige innfartspor til Okstindan og er vassdrag som har en viktig landskapsmessig verdi i ytterområdene til Okstindan. En utbygging av de omsøkte tiltakene i disse to vassdragene vil etter NVEs syn medføre en økning av den samlede belastningen rundt Okstindan både med tanke på temaene landskap og friluftsliv. Den samlede belastningen i dette

område er allerede stor, slik at en ytterligere økning i den samlede belastningen vil her ses på som kritisk.

Reindrift

I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstykking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftsnæringen i dag. Den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder er ofte langt større enn effekten av de enkelte inngrep (OED, 2007).

Sametinget har fremmet innsigelse mot totalt fem av prosjektene på grunn av konsekvenser for reindrifta. Dette er Bjurbekken kraftverk, Brattåga kraftverk, Lendingelva kraftverk, Mørkbekken kraftverk, og Sørbuktelva kraftverk. Sørbuktelva kraftverk har tidligere fått avslag.

NVE er av den oppfatning at forholdet til reindrift alene ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet i de resterende åtte omsøkte prosjektene i Hemnes kommune som vurderes her. Det vil likevel være et tema som sammen med andre vurderinger vil påvirke avgjørelser i enkeltsaker, både når det gjelder konsesjonsspørsmålet og krav til avbøtende tiltak. Enkelte saker vil også i større grad enn andre øke den samlede belastningen på enkelte reinbeitedistrikt.

NVE mener at siden Mørkbekken kraftverk vil berøre både Røssåga/Toven rbd. og Ildgruben må vi vurdere den samlede belastningen på begge distriktene.

Røssåga/Toven reinbeitedistrikt

Fire av de omsøkte prosjektene i Hemnes kommune vil komme innenfor grensene til Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Dette er Mørkbekken kraftverk, Valåga kraftverk, Lendingelva kraftverk og Brattåga kraftverk. I tillegg vil Mørkbekken kraftverk komme i et grenseområde mellom Ildgruben rbd. og Røssåga/Toven rbd, slik at dette tiltaket også vil kunne påvirke Ildgruben rbd. Brattåga kraftverk ligger innenfor Toven siida, som drifter på andre områder enn resten av Røssåga/Toven rbd. Vi vil derfor i vår vurdering av Mørkbekken kraftverk se på den samlede belastningen kraftverkene i Lendingelva, Mørkbekken og Valåga vil utgjøre på Røssåga/Toven reinbeitedistrikt.

I Røssåga/Toven reinbeitedistrikt er det i dag flere faktorer som påvirker driftsforholdene til reindriften. Det er blant annet vannkraftutbygginger som Kalågavassdraget, Langforsvassdraget, Bleikvatn, Røssvatn og Stormyrbassenget. Det er også inngrep som veier, jernbane, bergverk, plantefelt, hyttebygging og ny bruk av utmarksområder som har påvirket distriktet. NVE mener derfor ytterligere utbygginger i området må vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle, og avbøtende tiltak må vurderes for å minske en eventuell konflikt.

Av sakene innenfor Røssåga/Toven reinbeitedistrikt er det etter NVEs mening Valåga kraftverk som har den laveste konfliktgraden. En eventuell konsesjon til Valåga kraftverk vil etter NVEs syn ikke medføre negative konsekvenser for reindriften, eller øke den samlede belastningen på distriktet.

Etter NVEs syn vil Lendingelva kraftverk derimot være et tiltak som vil medføre en økning i den samlede belastningen med tanke på temaet reindrift gjennom blant annet en sterk negativ påvirkning på en viktig trekklei.

NVE mener en utbygging av Brattåga kraftverk vil påvirke et av kalvingslandene til Toven siida. Dette er uheldig sett i lys av at det i Forslandsdalen allerede gitt konsesjon til å bygge Øvre Forsland kraftverk som er i nærhet til siidaens andre kalvingsland. Etter vårt syn vil en konsesjon til Brattåga kraftverk medføre en økning i den samlede belastningen på reinbeitedistriktet.

NVE støtter seg til høringsuttalelsene og mener tiltaket i Mørkbekken kraftverk vil komme i et område hvor reindriftsinteressene allerede er under et sterkt press. Det må i slike områder vises varsomhet med å gi noen konsesjoner til tiltak som kan påvirke reindriften ytterligere negativt. NVE mener Røssåga/Toven rbd. er sterkt påvirket. Den samlede belastningen må ses på som stor for distriktet. Mørkbekken fungerer i dag som den eneste naturlige grensen mellom Røssåga/Toven rbd. og Ildgruben rbd. Mørkbekken hindrer en sammenblanding av reinflokkene. NVE mener at en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil medføre stor negativ konsekvens for reindriften, og komme i et område med allerede mye utbygging og påvirkningsfaktorer. En konsesjon til Mørkbekken kraftverk vil dermed øke den samlede belastningen på Røssåga/Toven rbd.

Ildgruben reinbeitedistrikt

Fire av de omsøkte prosjektene i Hemnes kommune vil komme innenfor grensene til Ildgruben reinbeitedistrikt. Dette er Bjurbekken kraftverk, Melandsbekken kraftverk, Jamtjordbekken kraftverk og Vollbekken kraftverk. I tillegg vil Mørkbekken kraftverk komme i et grenseområde mellom Ildgruben og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt, slik at dette tiltaket også vil kunne påvirke Ildgruben reinbeitedistrikt. Vi vil derfor i vår vurdering av Mørkbekken kraftverk se på den samlede belastningen disse fem kraftverkene vil utgjøre på Ildgruben reinbeitedistrikt.

Ildgruben reinbeitedistrikt har vært utsatt for store arealtap og forstyrrelser. På 1960-70 tallet gikk store områder tapt til kraftutbygginger og oppdemninger. I tillegg har veier og hyttebygging påvirket distriktet. Pr 2008 var det 1700 hytter innenfor Ildgruben reinbeitedistrikt. Det er ikke nødvendigvis det direkte arealbeslaget som utgjør det største problemet, men de indirekte forstyrrelsene gjennom økt ferdsel og aktivitet i områdene.

I driftsplanen til Ildgruben reinbeitedistrikt fremheves det særlig at vinterbeitene er en minimumsfaktor i distriktet. Det blir videre sett på som viktig at adkomst til flytte- og trekkveier, oppsamlingsplasser og kalvingsland også må bli minst mulig uforstyrret av inngrep og menneskelig aktivitet.

I Ildgruben reinbeitedistrikt flyttes reinen fra vinterbeitene mot vårbeitene og kalvingslandene, som oftest i april. Reinbeitedistriktet mistet noe kalvingsland i forbindelse med reguleringen av Akersvatnet, Målvatnet og Kjensvatnet på 1960-tallet. Reinsimlene trekker nå høyere opp i fjellet for å kalve. Området fra Målvatnet i sør til Kalvatnet i nord, blir i dag sett på som de viktigste kalvningsområdene til reinbeitedistriktet, og som også benyttes til sommerbeite. Dette er områder i høyfjellet der reinen kan unnsnippe innseker, slik at den kan hvile og sikre god tilvekst på kalvene.

Fjellområdene rundt Bjurbekkdalen er viktige vår- og sommerbeiter for reinbeitedistriktet. Disse områdene gir god tilgang på viktige luftningsområder for reinen i høyden på dagtid, og gode beitemuligheter på kveldstid og natten. Det går også frem at området ned mot dalen er viktige i spredningstiden for reinen.

Om høsten samles reinflokken for uttak av slaktedyr. Slakteuttaket i Ildgruben reinbeitedistrikt skjer som regel ved Tverrvatnet før brunsten og ved Lille-Raudvatnet i tiden 5. til 20. september. I brunstperioden vil reinen helst være på flate områder, slik som området mellom Sausvassåga og Ubukta over til Plurdalen og vestover til Slagfjellet/Raufjellet.

Reinbeitedistriktet mener at anleggsperioden er et stort problem for driften. De fremhever at forstyrrelser i anleggstiden kan medføre at reinen endrer sin bruk av området, og trekker vekk. Denne effekten kan også vedvare i lang tid etter endt anleggstid, og vil medføre ekstraarbeid for reinbeitedistriktet for å prøve å få reinen til å benytte området igjen.

I motsetning til prosjektene i Leirskardalen vil prosjektene i Bjurbekken og Mørkbekken komme i direkte konflikt med trekk/flyttleier. Disse har derfor en høyere konfliktgrad enn prosjektene i Leirskardalen, som ligger i ytterkant av distriktet. Dersom det gis konsesjon til Vollbekken kraftverk, Melandsbekken kraftverk og Jamtjordbekken kraftverk mener NVE at verdien av områdene rundt Bjurbekken og Mørkbekken vil få økt verdi. En utbygging av Mørkbekken kraftverk og Bjurbekken kraftverk vil medføre en økning i den samlede belastningen på Ildgruben rbd. Dette er også noe som kom tydelig frem da prosjektene ble befart.

Oppsummering

NVE mener de viktigste negative konsekvensene av en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil være konsekvensene for landskap, friluftsliv, reindrift og til en viss grad samlet belastning. Dette er vektlagt i vårt vedtak.

Det omsøkte tiltaket vil etter NVEs mening medføre en betydelig negativ konsekvens for landskapet ved Okstindan. Inngrepene som planlegges vil fremstå som fremmedelementer i lang tid, og medføre en forringelse av landskapsverdiene i et høyfjellsområde av stor verdi.

NVE mener videre at Mørkbekken kraftverk vil senke områdes verdi med tanke på friluftsliv, da området vil miste sitt uberørte preg og landskapet vil bli sterkt påvirket gjennom permanente og synlige tekniske inngrep. Dette vil skje i et av de viktigste områdene for friluftsliv i Hemnes kommune.

NVE mener en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil påvirke viktige reindriftsarealer. Dette kan få innvirkninger på reinens bruk av området, og medføre flere negative konsekvenser for to reinbeitedistrikter.

Konsekvensene av en utbygging av Mørkbekken kraftverk vil etter NVEs syn medføre en økning i den samlede belastningen i området rundt Okstindan med tanke på temaene landskap og friluftsliv. En konsesjon til Mørkbekken kraftverk vil også medføre en økning i den samlede belastningen på Ildgruben reinbeitedistrikt og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt.

NVE mener prosjektet i Mørkbekken vil gi store negative konsekvenser som ikke kan avbøtes tilstrekkelig gjennom avbøtende tiltak, slik at skader og ulemper for allmenne og private interesser er større enn fordelene. Det kan derfor ikke gis konsesjon til prosjektet.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Mørkbekken kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

Vedlegg – Oversiktskart

